**Europski parlament**
2024-2029

*Odbor za građanske slobode, pravosuđe i unutarnje poslove*

**2025/2135(INI)**

30.9.2025

# NACRT IZVJEŠĆA

o stanju temeljnih prava u Europskoj uniji tijekom 2024. i 2025.
(2025/2135(INI))

Odbor za građanske slobode, pravosuđe i unutarnje poslove

Izvjestiteljica: Anna Strolenberg

PR_INI

## SADRŽAJ

**Stranica**

PRIJEDLOG REZOLUCIJE EUROPSKOG PARLAMENTA .....3

OBRAZLOŽENJE.....11

# PRIJEDLOG REZOLUCIJE EUROPSKOG PARLAMENTA

**o stanju temeljnih prava u Europskoj uniji tijekom 2024. i 2025.**
**(2025/2135(INI))**

*Europski parlament*,

– uzimajući u obzir Ugovor o Europskoj uniji (UEU),

– uzimajući u obzir Ugovor o funkcioniranju Europske unije (UFEU),

– uzimajući u obzir Povelju Europske unije o temeljnim pravima (Povelja),

– uzimajući u obzir sudsku praksu Suda Europske unije,

uzimajući u obzir Direktivu (EU) 2024/1385 Europskog parlamenta i Vijeća od 14. svibnja 2024. o suzbijanju nasilja nad ženama i nasilja u obitelji[1],

– uzimajući u obzir Uredbu (EU) 2024/1083 Europskog parlamenta i Vijeća od 11. travnja 2024. o uspostavi zajedničkog okvira za medijske usluge na unutarnjem tržištu i izmjeni Direktive 2010/13/EU (Europski akt o slobodi medija)[2],

– uzimajući u obzir Direktivu (EU) 2024/1069 Europskog parlamenta i Vijeća od 11. travnja 2024. o zaštiti osoba uključenih u javno djelovanje od očito neosnovanih tužbi ili zlonamjernih sudskih postupaka („strateške tužbe usmjerene protiv javnog djelovanja”)[3] (Direktiva o suzbijanju strateških tužbi protiv javnog sudjelovanja),

– uzimajući u obzir Uredbu (EU, Euratom) 2020/2092 Europskog parlamenta i Vijeća od 16. prosinca 2020. o općem režimu uvjetovanosti za zaštitu proračuna Unije[4] (Uredba o uvjetovanosti u pogledu vladavine prava),

– uzimajući u obzir Uredbu (EU) 2016/679 Europskog parlamenta i Vijeća od 27. travnja 2016. o zaštiti pojedinaca u vezi s obradom osobnih podataka i o slobodnom kretanju takvih podataka te o stavljanju izvan snage Direktive 95/46/EZ (Opća uredba o zaštiti podataka)[5],

– uzimajući u obzir Okvirnu odluku Vijeća 2008/913/PUP od 28. studenoga 2008. o suzbijanju određenih oblika i načina izražavanja rasizma i ksenofobije kaznenopravnim sredstvima[6],

– uzimajući u obzir Komisijin Prijedlog direktive Vijeća od 2. srpnja 2008. o provedbi načela jednakog postupanja prema osobama bez obzira na njihovu vjeroispovijest ili

[1] SL L, 2024/1385, 24.5.2024., ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2024/1385/oj.
[2] SL L, 2024/1083, 17.4.2024., ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1083/oj.
[3] SL L, 2024/1069, 16.4.2024., ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2024/1069/oj.
[4] SL L 433I, 22.12.2020., str. 1., ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2020/2092/oj.
[5] SL L 119, 4.5.2016., str. 1., ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2016/679/oj.
[6] SL L 328, 6.12.2008., str. 55., ELI: http://data.europa.eu/eli/dec_framw/2008/913/oj.

uvjerenje, invaliditet, dob ili seksualnu orijentaciju (COM(2008)0426) (horizontalna direktiva o suzbijanju diskriminacije),

– uzimajući u obzir Direktivu Vijeća 2000/43/EZ od 29. lipnja 2000. o provedbi načela jednakog postupanja prema osobama bez obzira na njihovo rasno ili etničko podrijetlo[7],

– uzimajući u obzir Strategiju EU-a o ravnopravnosti LGBTIQ osoba 2020. – 2025. (COM(2020)0698), Strategiju za rodnu ravnopravnost 2020. – 2025. (COM(2020)0152), Strategiju o pravima osoba s invaliditetom za razdoblje 2021. – 2030. (COM(2021)0101), Akcijski plan EU-a za antirasizam za razdoblje 2020. – 2025. (COM(2020)0565), strateški okvir EU-a za jednakost, uključivanje i sudjelovanje Roma za razdoblje 2020. – 2030. (COM(2020)0620) i najavu Komisije da će ih ažurirati i ojačati,

– uzimajući u obzir Strategiju EU-a za jačanje primjene Povelje o temeljnim pravima (COM(2020)0711) i godišnja izvješća Komisije, a posebno Godišnje izvješće o primjeni Povelje EU-a o temeljnim pravima za 2024. – Financiranje promicanja, zaštite i provedbe temeljnih prava (COM(2024)0456),

– uzimajući u obzir komunikaciju Komisije od 24. srpnja 2024. naslovljenu „Izvješće o vladavini prava za 2024. Stanje vladavine prava u Europskoj uniji” (COM(2024)0800) i komunikaciju Komisije od 8. srpnja 2025. naslovljenu „Izvješće o vladavini prava za 2025. Stanje vladavine prava u Europskoj uniji” (COM(2025)0900) i priloženih 27 poglavlja o zemljama,

– uzimajući u obzir komunikaciju Komisije od 7. ožujka 2025. naslovljenu „Plan za prava žena” (COM(2025)0097), u kojoj se iznosi dugoročna vizija za postizanje rodne ravnopravnosti,

– uzimajući u obzir UN-ove ugovore u području ljudskih prava i instrumente za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda, a posebno Opću deklaraciju o ljudskim pravima, Međunarodni pakt o građanskim i političkim pravima, Međunarodnu konvenciju o ukidanju svih oblika rasne diskriminacije, Konvenciju o ukidanju svih oblika diskriminacije žena, preporuke i izvješća u okviru Univerzalnog periodičnog pregleda UN-a te sudsku praksu ugovornih tijela UN-a i posebne postupke Vijeća za ljudska prava,

– uzimajući u obzir Konvenciju UN-a o pravima osoba s invaliditetom, koju je EU ratificirao 23. prosinca 2010. i čije su stranke sve države članice, Fakultativni protokol uz Konvenciju, koji su ratificirale 22 države članice, kao i Opće komentare o Konvenciji i zapažanja Odbora UN-a za prava osoba s invaliditetom,

– uzimajući u obzir Program UN-a za održivi razvoj do 2030. i ciljeve održivog razvoja,

– uzimajući u obzir jogjakartska načela o primjeni međunarodnog prava o ljudskim pravima u odnosu na seksualnu orijentaciju, rodni identitet, rodno izražavanje i spolna obilježja,

[7] SL L 180, 19.7.2000., str. 22., ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2000/43/oj.

– uzimajući u obzir preporuke i izvješća Ureda za demokratske institucije i ljudska prava, visokog povjerenika za nacionalne manjine, predstavnika za slobodu medija i drugih tijela Organizacije za europsku sigurnost i suradnju (OESS),

– uzimajući u obzir Europsku konvenciju za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda (EKLJP),

– uzimajući u obzir preporuke, mišljenja, izvješća i rezolucije Vijeća Europe, a posebno Venecijanske komisije, Europske komisije protiv rasizma i netolerancije (ECRI), Skupine stručnjaka za djelovanje protiv nasilja nad ženama i nasilja u obitelji (GREVIO), Skupine država protiv korupcije (GRECO), Upravnog odbora za borbu protiv diskriminacije, promicanje različitosti i uključivosti, Parlamentarne skupštine, Europskog odbora za socijalna prava i drugih tijela Vijeća Europe,

– uzimajući u obzir izjave, preporuke, izvješća i državne posjete povjerenika Vijeća Europe za ljudska prava, uključujući njegovo izvješće od 4. rujna 2025. naslovljeno „Eksternaliziranje politika u području azila i migracija i pravo o ljudskim pravima”,

– uzimajući u obzir Platformu Vijeća Europe za sigurnost novinara,

– uzimajući u obzir Konvenciju Vijeća Europe o sprečavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u obitelji (Istanbulska konvencija), koju je Europska unija ratificirala 28. lipnja 2023.,

– uzimajući u obzir Europsku socijalnu povelju Vijeća Europe,

– uzimajući u obzir europski stup socijalnih prava i akcijski plan za njegovu provedbu,

– uzimajući u obzir izvješća, ankete i mišljenja Agencije EU-a za temeljna prava (FRA), a posebno njezino izvješće o temeljnim pravima za 2024. i izvješće o temeljnim pravima za 2025.,

– uzimajući u obzir svoje prethodne rezolucije o stanju temeljnih prava u EU-u,

– uzimajući u obzir svoje rezolucije o izvješćima Komisije o vladavini prava,

– uzimajući u obzir svoje rezolucije o određenim državama članicama, uključujući Grčku, Mađarsku i Slovačku,

– uzimajući u obzir svoju Rezoluciju od 8. veljače 2024. o provedbi Strategije EU-a o ravnopravnosti LGBTIQ osoba 2020. – 2025.[8],

– uzimajući u obzir svoju Rezoluciju od 13. prosinca 2022.: Prema jednakim pravima za osobe s invaliditetom[9],

– uzimajući u obzir svoju Rezoluciju od 10. studenoga 2022. o rasnoj pravdi,

[8] SL C, C/2024/6340, 7.11.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/6340/oj.
[9] SL C 177, 17.5.2023., str. 13.

nediskriminaciji i borbi protiv rasizma u EU-u[10],

– uzimajući u obzir svoju Rezoluciju od 8. ožujka 2022. o smanjenju prostora za djelovanje civilnog društva u Europi[11],

– uzimajući u obzir svoju Rezoluciju od 14. prosinca 2021. s preporukama Komisiji o borbi protiv rodno uvjetovanog nasilja: nasilje na internetu[12],

– uzimajući u obzir svoju Rezoluciju od 16. rujna 2021. s preporukama Komisiji o utvrđivanju rodno uvjetovanog nasilja kao novog područja kriminaliteta u članku 83. stavku 1. UFEU-a[13] i svoju Rezoluciju od 18. siječnja 2024. o proširenju popisa područja kriminaliteta u EU-u na govor mržnje i zločine iz mržnje[14],

– uzimajući u obzir svoju Rezoluciju od 7. listopada 2020. o uspostavi mehanizma EU-a za demokraciju, vladavinu prava i temeljna prava[15],

– uzimajući u obzir članak 55. Poslovnika,

– uzimajući u obzir izvješće Odbora za građanske slobode, pravosuđe i unutarnje poslove (A10-0000/2025),

A. budući da se u nekoliko država članica primjećuje nazadovanje demokracije;

B. budući da je korupcija i dalje ozbiljan problem;

C. budući da je sloboda medija diljem EU-a i dalje ugrožena, posebno u Bugarskoj, Grčkoj, Italiji, Mađarskoj i Slovačkoj; budući da su strateške tužbe protiv javnog sudjelovanja i dalje prijetnja slobodi medija;

D. budući da su novinari i medijski djelatnici izloženi prekarnim uvjetima i nesigurnim okruženjima;

E. budući da širenje dezinformacija polarizira i oslabljuje demokraciju;

F. budući da postoji rizik da bi nove tehnologije, uključujući sustave umjetne inteligencije, mogle pogoršati diskriminaciju i postojeće nejednakosti; budući da upotreba špijunskih softvera i tehnologije prepoznavanja lica i masovnog nadzora predstavljaju zlouporabu i nedemokratske prakse;

G. budući da je poštovanje vrijednosti Unije utvrđenih u članku 2. UEU-a temeljni preduvjet za pristup sredstvima EU-a;

H. budući da povjerenik Vijeća Europe za ljudska prava preporučuje provedbu

[10] SL C 161, 5.5.2023., str. 10.
[11] SL C 347, 9.9.2022., str. 2.
[12] SL C 251, 30.6. 2022., str. 2.
[13] SL C 117, 11.3.2022., str. 88.
[14] SL C, C/2024/5733, 17.10.2024., ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/5733/oj.
[15] SL C 395, 29.9.2021., str. 2.

sveobuhvatnih procjena rizika za ljudska prava prije započinjanja vanjske suradnje;

I. budući da su pokušaji obustave registriranja zahtjeva za azil razlog za ozbiljnu zabrinutost; budući da se ljudska prava dotičnih osoba moraju poštovati, njihove potrebe za zaštitom procijeniti te se osobama koje ispunjavaju uvjete za međunarodnu zaštitu mora omogućiti pristup smislenim mjerama zaštite;

J. budući da je rodno uvjetovano nasilje nad ženama i LGBTIQ+ osobama i dalje rašireno, posebno za one koji se suočavaju s višestrukim i intersekcijskim oblicima diskriminacije; budući da je uskraćivanje pristupa sigurnom i zakonitom pobačaju oblik rodno uvjetovanog nasilja;

K. budući da je diljem EU-a u tijeku neviđeni i intenzivirani napad na prostor za građansko djelovanje; budući da su se napadi na organizacije civilnog društva i borce za ljudska prava koji štite i promiču vrijednosti Unije povećali te su i dalje razlog za ozbiljnu zabrinutost;

L. budući da se u nekim državama članicama, kao što su Cipar, Francuska, Grčka, Italija, Malta, Poljska i Španjolska, organizacije civilnog društva i borci za ljudska prava suočavaju s kaznenim progonom zbog pružanja pomoći izbjeglicama i migrantima;

M. budući da bi u sljedećem višegodišnjem financijskom okviru (VFO) trebalo osigurati financijska sredstva EU-a za civilno društvo;

N. budući da je institucionalizirani rasizam ukorijenjen u vladinim politikama i javnim službama, kao što su policijske snage;

O. budući da istraživanja Agencije Europske unije za temeljna prava o crncima, Židovima, muslimanima i LGBTIQ+ osobama u EU-u pokazuju da se te skupine suočavaju s raširenom mržnjom;

***Temeljna prava na kocki***

1. apelira na Komisiju i države članice da poštuju i promiču vrijednosti EU-a sadržane u članku 2. UEU-a;

2. apelira na Komisiju da osnaži godišnja izvješća o primjeni Povelje;

3. ističe potrebu za jačanjem mehanizama za praćenje i evaluaciju;

***Demokracija pod pritiskom***

4. ponavlja da je potrebno uspostaviti mehanizam EU-a za demokraciju, vladavinu prava i temeljna prava;

5. apelira na države članice da se bore protiv korupcije i da u potpunosti poštuju preporuke GRECO-a;

6. izražava duboku zabrinutost zbog sve većeg pritiska, političkog uplitanja i napada na medije i novinarstvo u nekoliko država članica, uključujući manjak neovisnosti javnih medija;

7. žali zbog sustavnih propusta u istragama i kaznenom progonu kaznenih djela protiv novinara u nekoliko država članica, kao što su Malta, Grčka i Slovačka;

8. poziva Komisiju i države članice da zajamče sigurnost i zaštitu novinara i medijskih aktera te da promiču slobodne, neovisne i pluralističke medije; poziva Komisiju i države članice da provedu potrebne mjere kako bi se stalo na kraj svim slučajevima strateških tužbi protiv javnog sudjelovanja u EU-u;

9. dijeli mišljenje glavnog tajnika UN-a da algoritmi ne bi smjeli kontrolirati što ljudi vide i da bi se tehnološka poduzeća trebala koristiti poslovnim modelima u kojima angažman nije prioritet koji je iznad ljudskih prava;

10. ponavlja svoj poziv državama članicama, a posebno Grčkoj, Cipru, Italiji, Mađarskoj, Poljskoj i Španjolskoj, da slijede sve preporuke Istražnog odbora za ispitivanje uporabe Pegasusa i jednakovrijednog špijunskog softvera za nadzor (PEGA) te Venecijanske komisije;

11. poziva na to da se dovrši pristupanje EU-a EKLJP-u;

***Kršenja temeljnih prava na granicama***

12. oštro osuđuje raširena kršenja temeljnih prava na granicama, uključujući odgurivanja, koja postaju sustavna praksa u nekoliko država članica;

13. poziva EU i države članice da poštuju međunarodne obveze i obećanja u području ljudskih prava te da se suzdrže od donošenja migracijskih politika kojima se pogoršavaju nejednakost i isključenost;

14. apelira na Komisiju i države članice da okončaju sustavno ometanje napora nevladinih organizacija kada je riječ o traganju i spašavanju; podsjeća na hitnu potrebu za uspostavom fonda EU-a za traganje i spašavanje te poziva institucije EU-a da u sljedećem VFO-u u tu svrhu dodijele odgovarajuća sredstva;

15. apelira na države članice da slijede preporuke iz izvješća povjerenika Vijeća Europe za ljudska prava; oštro osuđuje opetovanu retoriku usmjerenu protiv izbjeglica i migranata;

16. poziva države članice da u potpunosti provedu pakt o migracijama i azilu; izražava zabrinutost zbog nedovoljne pripremljenosti nekih država članica kada je riječ o poštovanju roka za provedbu, posebno u pogledu odredbi koje se odnose na temeljna prava;

***Rodno uvjetovano nasilje, prava žena i prava LGBTIQ+ osoba***

17. apelira na Komisiju i države članice da poduzmu potrebne mjere za borbu protiv antirodnih pokreta i pokreta usmjerenih protiv prava;

18. pozdravlja Plan EU-a za prava žena i priloženu Deklaraciju o načelima za rodno ravnopravno društvo; međutim, žali zbog nedostatka snažnih financijskih obveza;

19. apelira na EU i države članice da se bore protiv svih oblika rodno uvjetovanog nasilja i da odgovore na njihove temeljne uzroke, uključujući rodno uvjetovano nasilje na

internetu; ponavlja svoj poziv Komisiji da rodno uvjetovano nasilje prepozna kao novo kazneno djelo u EU-u u skladu s člankom 83. stavkom 1. UFEU-a;

20. ponavlja poziv na uključivanje prava na pobačaj u Povelju; naglašava da na razini EU-a još uvijek ne postoji definicija silovanja koja se temelji na izostanku pristanka;

21. poziva Bugarsku, Češku, Mađarsku, Litvu i Slovačku da ratificiraju Istanbulsku konvenciju;

***Ugroženost civilnog društva***

22. poziva Komisiju i države članice da osiguraju i promiču angažman i učinkovito sudjelovanje građana i organizacija civilnog društva u donošenju politika;

23. poziva Komisiju da zajamči da se predstojećom strategijom EU-a za civilno društvo podupiru, štite i osnažuju organizacije civilnog društva i borci za ljudska prava koji štite i promiču vrijednosti EU-a te da uspostavi mehanizam za brzi odgovor u EU-u kako bi im se pružila potpora;

24. oštro osuđuje kontinuiranu kriminalizaciju solidarnosti i potiče države članice da se od toga suzdrže;

25. apelira na Komisiju i države članice da se pobrinu za to da ljudi mogu ostvariti svoje pravo na mirno okupljanje i da se suzdrže od predlaganja bilo kakvih inicijativa koje bi mogle imati negativan učinak na prostor za građansko djelovanje;

***Strukturni rasizam i diskriminacija***

26. ponavlja svoj poziv da se odblokira horizontalna direktiva o suzbijanju diskriminacije;

27. poziva Komisiju da predstavi ambiciozne strategije za jednakost i borbu protiv rasizma;

28. poziva Komisiju i države članice da se bore protiv ksenofobije, rasizma, mizoginije, homofobije, transfobije i drugih oblika predrasuda, netolerancije, diskriminacije i mržnje prema ranjivim osobama;

29. apelira na države članice, a posebno Mađarsku i Slovačku, da preispitaju zakone kojima se diskriminiraju LGBTIQ+ osobe i dugine obitelji te da se suzdrže od predlaganja bilo kakvih inicijativa kojima bi se mogla ugroziti prava LGBTIQ+ osoba, uključujući takozvane zakone protiv LGBTIQ+ propagande, te da zabrane konverzijske terapije;

30. poziva Komisiju i države članice da se uhvate u koštac s problemima diskriminacije i socijalne isključenosti s kojima se suočavaju Romi i osobe s invaliditetom;

***Ugrožena okolišna, socijalna i gospodarska prava***

31. poziva Komisiju i države članice da osiguraju odgovarajući životni standard i zdravo okruženje za sve, uključujući pristup stanovanju, kvalitetnom obrazovanju, socijalnoj sigurnosti i zdravstvenoj skrbi;

32. nalaže svojoj predsjednici da ovu Rezoluciju proslijedi Vijeću, Komisiji te vladama i

parlamentima država članica.

## OBRAZLOŽENJE

Temeljna prava u Europskoj uniji tijekom 2024. i 2025. osjetila su rastući pritisak koji dolazi iz različitih smjerova. Prijetnje vladavini prava, smanjenje prostora za građansko djelovanje, jačanje govora mržnje i ksenofobnih diskursa, nasilje nad izbjeglicama i migrantima te ugrožavanje prava žena i LGBTQ+ osoba ukazuju na zabrinjavajući trend.

To narušavanje temeljnih prava pogoršano je kontinuiranim socioekonomskim nejednakostima. Dok se ruski rat protiv Ukrajine nastavlja, napadi na Gazu ne posustaju, a sve više čelnika ponaša se autokratski, temeljna su prava pod sve većim pritiskom. U ovim napetim vremenima postoji stvaran rizik od toga da temeljna prava budu marginalizirana u političkom programu.

Upravo je u trenucima nestabilnosti ključno podsjetiti na vrijednosti na kojima se temelji Europska unija: ljudsko dostojanstvo, sloboda, demokracija, jednakost, vladavina prava i poštovanje ljudskih prava vrijednosti su koje su sadržane u Povelji o temeljnim pravima i Ugovorima EU-a. Poštovanje tih načela je ne samo pravna obveza institucija i država članica EU-a, nego i ono što Europu čini jedinstvenim političkim projektom u čijem je središtu dobrobit građana. Kada je riječ o tim temeljima, EU ne smije pristajati na kompromise. Temeljna prava nisu statična – potrebno ih je aktivno promicati i provoditi.

Napadi na prostor za građansko djelovanje diljem Europe jedan su od znakova slabljenja demokracije. Nedavno ograničenje prava na mirno okupljanje, što se posebno odnosi na zabrane propalestinskih prosvjeda i povorki ponosa, kao i represija i kriminalizacija boraca za ljudska prava i nevladinih organizacija koje rade s izbjeglicama, tražiteljima azila i migrantima predstavljaju opasan presedan. To je dodatno pojačano ograničenjima financiranja iz SAD-a i EU-a za organizacije civilnog društva.

Izvjestiteljica je zabrinuta zbog sve veće polarizacije i fragmentacije europskih društava, koje često potiču populistički politički akteri. Svaljivanje krivnje na manjine, iskorištavanje politika identiteta i širenje dezinformacija dovode do podjela u zajednicama i narušavanja povjerenja. Političari i vlade dužni su poštovati demokratske standarde i suzdržati se od retorike koja potiče mržnju, rasizam i nasilje.

Brze digitalne promjene i umjetna inteligencija pojačavaju te rizike jer nekontrolirano širenje govora mržnje i štetnog sadržaja na internetu, zajedno s pristranim algoritmima i manipulativnim dizajnom, potkopava jednakost i građanski život. Te su prijetnje postale posebno vidljive u kontekstu europskih izbora, kada su izvješća ukazivala na porast govora mržnje na internetu, nasilja i prijetnji smrću u raznim državama članicama[1]. Nadalje, sigurnosne službe u nekim su zemljama upozorile na brzu radikalizaciju mladih na internetu, posebno u okvirima desničarskih ekstremističkih mreža. Naposljetku, vanjsko upletanje u izborne procese jasan je primjer načina na koji se internetske platforme mogu upotrijebiti kao oružje za potkopavanje demokracije.

U narednim godinama Unija mora obnoviti svoje demokratske temelje, ojačati sudjelovanje građana i staviti ravnopravnost, pravdu i održivost u središte svojih politika. EU samo aktivnom obranom i unapređenjem prava može ponovno izgraditi povjerenje u svoje institucije i ostati vjerodostojan na međunarodnoj sceni.

### Pristup izvjestiteljice

Ovim izvješćem izvjestiteljica želi istaknuti glavna kretanja u pogledu stanja temeljnih prava

[1] OESS: ODIHR, Izbori za Europski parlament od 6. do 9. lipnja 2024., ODIHR-ovo konačno izvješće o misiji za procjenu izbora, Varšava, 2024., str. 15.

u EU-u tijekom 2024. i 2025.
Zbog ograničene duljine izvješća o vlastitoj inicijativi potrebno je odabrati prioritete, ali valja napomenuti da nenavođenje određenih razloga za zabrinutost ne umanjuje njihovu važnost. Ovaj tekst pruža opći okvir koji se može i hoće dodatno unaprijediti tijekom faze izmjena.

**Struktura**

Nacrt izvješća strukturiran je po skupinama temeljnih prava. Iako se u prvom dijelu izvješća daje pregled glavnih razloga za zabrinutost u vezi s temeljnim pravima u EU-u, pojedinačna poglavlja uključuju konkretne pozive na djelovanje kako bi izvješće bilo što praktičnije, fokusiranije i usmjerenije na djelovanje.

Glavna poglavlja su sljedeća:

*Temeljna prava na kocki*

Ovo poglavlje uključuje opće pozive na poštovanje temeljnih prava, uključujući, na primjer, promicanje vrijednosti EU-a.

*Demokracija pod pritiskom*

Ovo se poglavlje bavi nazadovanjima u nekoliko država članica, uključujući prijetnje neovisnosti pravosuđa, korupciju na visokoj razini, zlouporabu špijunskog softvera i slabljenje parlamentarnih prava. U njemu se ističu i rizici za slobodu i pluralizam medija, širenje dezinformacija i zlouporaba ovlasti namijenjenih za izvanredne situacije.

*Kršenja temeljnih prava na granicama*

Ovo poglavlje obuhvaća, među ostalim, odgurivanja, sustavno nasilje i politike eksternalizacije, kojima se ugrožava pristup azilu i krši zabrana prisilnog udaljenja ili vraćanja. Poziva se na odgovornost i djelovanje EU-a kako bi se osiguralo da se pri upravljanju migracijama poštuje ljudsko dostojanstvo.

*Rodno uvjetovano nasilje, prava žena i prava LGBTIQ+ osoba*

U ovom se poglavlju naglašava hitna potreba za borbom protiv rodno uvjetovanog nasilja, uključujući i antirodne pokrete. Poziva se na zaštitu seksualnih i reproduktivnih prava, uključivanje prava na pobačaj u Povelju i snažnije mjere za zaštitu LGBTIQ+ osoba od mržnje i diskriminacije.

*Ugroženost civilnog društva*

Ovo poglavlje obuhvaća dosad nezabilježena ograničenja prostora za građansko djelovanje. Poziva se na održivo financiranje sredstvima EU-a za organizacije civilnog društva i zaštitu boraca za ljudska prava.

*Strukturni rasizam i diskriminacija*

Ovo se poglavlje bavi sustavnim rasizmom i diskriminacijom. Poziva se na donošenje horizontalne direktive o suzbijanju diskriminacije, snažnije strategije za ravnopravnost i provedbu prava EU-a protiv diskriminacije.

*Ugrožena okolišna, socijalna, gospodarska i kulturna prava*

U ovom se poglavlju kao razlozi za zabrinutost u području temeljnih prava ističu sve veće siromaštvo, stambena isključenost i beskućništvo. Naglašava se pravo na održiv okoliš te se poziva na pravednu tranziciju.